

97. Etelhems kyrka.

Pl. 38.

Litteratur: J. Roosval, *Die Steinmeister Gotlands* (1918), s. 65 f., *Den gotländske ciceronen* (1926), s. 10 f., 14, 92, i *Svenska Turistföreningens årsskrift* 1940; O. v. Friesen, *Anteckningar* (UUB); *Gotländska stenhugsnare* (1959), s. 34 f.

Äldre avbildningar: Roosval, foto 1913 (ATA), teckning (i *Den gotländske ciceronen*, s. 14); S. Anjou, teckning (i Roosval, *Die Steinmeister Gotlands*, Taf. 2-5).

Dopfunt av sandsten, signerad av stenhugsnaren Högvald. Den står numera i nedre delen av kyrkan, under tornbågen; tidigare (1954) i koret, under triumfbågen.

Om dopfunten se J. Roosval, *Die Steinmeister Gotlands* (1918), s. 65 f.

Enligt Roosval är Etelhemsfunten Högvalds äldsta kända verk, och den bör följaktligen dateras till åren kort före år 1100.

Nedanför funtkaret, på en av de fyra sidorna (den som med nuvarande uppställning vetter åt V) finns följande inskrift, 20 cm lång, med intill 2 cm höga runor:

*HJGTR:LIYHRI:ENYK:3B3L

huatr : let kear - • futkar bos

5 10 15 20

»Högvald lät göra ... dopfunt.»

Till läsningen: Alla runorna i namnet 1-5 **huatr** äro fullt säkra. V. bistaven i 3 **a** är skadad. 4 **t** har två tydliga bistavar, liksom också 8 **t**; 16 **t** har däremot endast bistav t. v. Inskriftens tre **r**-runor (5, 12, 19 **r**) ha öppen form, d. v. s. bistaven går på mitten icke in till huvudstaven. 6 **l** är skadat upptill. 7 **e** är sannolikt stunget; punkten sitter

Fig. 80. G 97. Etelhems kyrka. Efter teckning av S. Anjou.

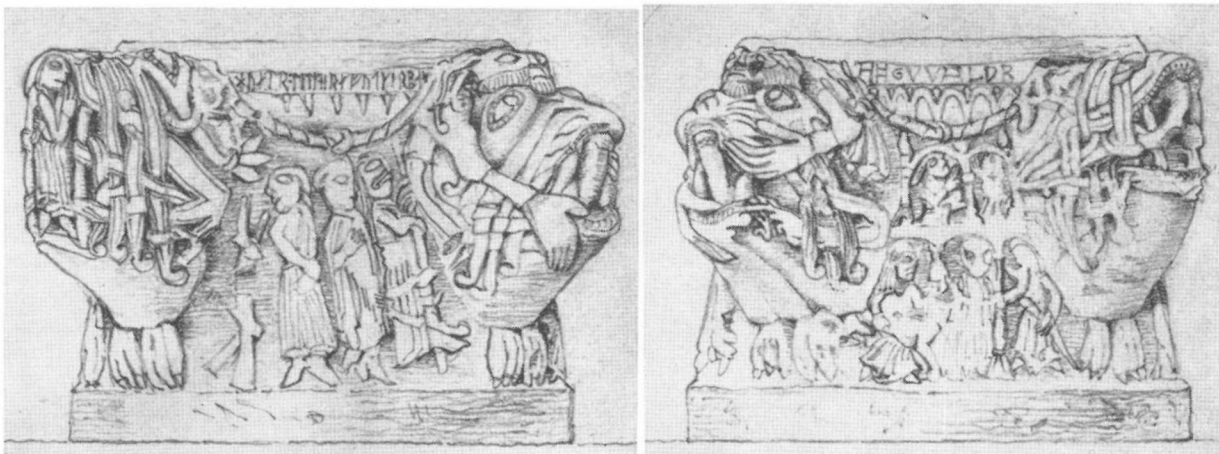

Fig. 81. G 97. Etelhems kyrka. Efter teckning av S. Anjou. Fig. 82. G 97. Etelhems kyrka. Majuskelinskriften. Efter teckning av S. Anjou.

dock högt. Intet skiljetecken efter 8 **t**. 10 **e** är tydligt stunget. Följande runa är skadad på mitten; r. 13 är helt förstörd. Alla runor i ordet 14–19 **futkar** äro säkra. Nedre delen av 18 **a** är dock skadad. Intet skiljetecken efter 19 **r**. 20 **b** har en ovanlig form. 21 **o** är tydligt. Sista runan 22 är oklar, men sannolikt **s** ʝ.

På en annan av dopfuntens sidor står, med latinska majuskler: HEGVVALDR.

1–5 **huatr** är därför sannolikt en förkortad skrivning för namnet *Hägvaldr*. R. 4 skulle då kunna uppfattas som en binderuna för **lt** (trots att den likformiga r. 8 endast kan vara **t**). Fsv. *fontkar* n. är det vanliga ordet för 'dopfunt'; se Schlyters och Söderwalls ordböcker och SAOB F 1834. — Om namnet *Hägvaldr* är skrivet starkt förkortat **huatr**, skulle man kunna förmoda, att i inskriftens sista runor 20–22 **bos** döljer sig ett namn i förkortad form (*Botulfs* e. dyl.), förklarligt på grund av platsbrist. Namnet *Boi* (nsv. *Bo*) kan det icke vara, eftersom detta i gen. ändas på *-a* : *Boa*, icke på *-s*.

Om namnet *Hägvaldr* se G 21.

98. Etelhems sn. Nu i Statens Historiska Museum.

Pl. 87.

Litteratur: VHAAkad:s protokoll den 10/3 1846 § 54; SHM Inventarium nr 1261 (1846); G. Stephens, *Old Northern Runic Monuments* I (1866), s. 182 f., s. xxxiv, *Handbook of the Old Northern Runic Monuments* (1884), s. 13; S. Bugge, *Bidrag til tydning af de ældste runeindskrifter* (i: *Tidsskrift for Philologi og Pædagogik* 7, 1866–67), s. 246 f., *En nyfunden Gotlandsk Runesten* (i: *Svenska Fornminnesföreningens tidskrift* 11, 1900), s. 123, *Tolkning af danske og tildels svenske indskrifter* (i: *Aarbøger* 1905), s. 234, *Norges Indskrifter med de ældre Runer* I, s. 19, 148 f. (1893), 2, s. 534 (se f. ö. registret); O. Montelius, *Runornas ålder i Norden* (i: *Svenska Fornminnesföreningens tidskrift* 6: 3, 1885–87), s. 265, 269 f., *Sveriges historia: I Forntiden* (1903), s. 178; L. Wimmer, *Die Runenschrift* (1887), s. 151, 163, 169, 304; E. Brate, *Recension* (i: *Beiträge zur Kunde der idg. Sprachen*, herausgeg. v. A. Bezzenberger 11, 1886), s. 201, *Anmälan* (i: *ANF* 11, 1895), s. 372, *Tyska runinskrifter* (i: *Svenska Fornminnesföreningens tidskrift* 7: 3, 1888–90), s. 259; A. Kock, *Undersökningar i svensk språkhistoria* (1887), s. 108 f., *Urnordiska inskrifter* (i: *ANF* 37, 1921), s. 25; A. Noreen, *Etymologier* (i: *ANF* 6, 1890), s. 383 f., *Altisländische Grammatik*, 2. Aufl. (1892), s. 258, 3. Aufl. (1903), s. 336, 4. Aufl. (1923), s. 378; T. v. Grienberger i *Göttingische gelehrte Anzeigen* 1906, s. 161; O. v. Friesen, *Runorna i Sverige*, 1 uppl. (1908), s. 8, 2 uppl. (1915), s. 7, 3 uppl. (1928), s. 18, *Runorna* (1933), s. 26; A. Jóhannesson, *Grammatik der urnordischen Runeninschriften* (1923), s. 73, 87; C. Marstrand, *De gotiske runeminnesmerker* (i: *Norsk tidsskrift for sprogvidenskap* 3, 1929), s. 81 f., *De nordiske runeinnskrifter i eldre alfabet* I (1952), s. 165 f.; B. Nerman, *Die Völkerwanderungszeit Gotlands* (1935), s. 65; E. Moltke, *Runologiska meddelelser* (i: *Aarbøger* 1936), s. 257 f.; W. Krause, *Runeninschriften im älteren Futhark*